

LEBRIS

We know
books

Corvin Lupu

**Confruntare și cooperare
în relațiile României
cu Rusia, China și SUA**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Lupu, Corvin
CONFRUNTARE ȘI COOPERARE ÎN RELAȚIILE
ROMÂNIEI CU RUSIA, CHINA ȘI SUA/ Corvin Lupu
– București: Paul Editions, 2024

ISBN: 978-630-6588-58-9

Paul Editions

Redactare: *Mihaela Enache*
 Tehnoredactare: *Paul Editions*
 Coperta: *L. E. Victor*

Paul Editions

Șos. Ștefan cel Mare nr. 15, Sector 2, București

www.pauleditions.ro

e-mail: pauleditions@gmail.com, office@pauleditions.ro,

vanzari@pauleditions.ro, nicoleta.petcu@pauleditions.ro,

mihaela.enache@pauleditions.ro

tel: 0730.660.427; 0731.884.583

Cuprins

Gânduri ale autorului.....	7
Cuvânt înainte. Relații ruso-române, până la formarea statului național român.....	10
Aspecte privind drepturile istorice ale românilor asupra Basarabiei.....	20
Organizarea mișcării de rezistență împotriva ocupației militare sovietice a României.....	90
Aspecte privind relațiile dintre România și China în perioada Războiului rece.....	127
Cooperarea diplomatică între România și SUA în finalul Primului Război Mondial (1918-1919).....	173
Nicolae Ceaușescu și problema drepturilor românești asupra Basarabiei, Bucovinei de Nord, a Ținutului Herța, a Insulei Șerpilor și a Tezaurului României.....	221
Relațiile româno-sovietice din perioada Războiului rece văzute de la Washington.....	233
Problema unității românești de pe ambele maluri ale Prutului subminată de regimurile politice post-comuniste...	247
Concluzii la problematica apartenenței Basarabiei la România și la Rusia/URSS.....	252
Unirea Basarabiei cu România încă incomplet cercetată...	265
Insula Șerpilor – teritoriu de dispută româno – ucraineană.....	273
Precizări despre fostul ministru al Securității, Ion Stănescu (Ianos Szilágy), agent al URSS.....	284
Planul „Dniestr” în etapa inducerii crizei din România anilor 1982-1989.....	290
Sferele de influență și securitatea internațională după acordul verbal din Malta (2-3 decembrie 1989).....	310
Concluzii.....	336
Abrevieri.....	342
Bibliografie.....	344

*Cuvânt înainte.**Relații ruso-române, până la formarea statului național român*

Pe măsură ce Imperiul Otoman, cel alături de care s-au cristalizat statele feudale românești, a intrat într-o lungă criză generală, Rusia a jucat un rol din ce în ce mai mare în spațiul românesc. Rusia avea să devină moștenitoarea din sud-estul Europei a unei importante părți din influența de jumătate de mileniu a Imperiului Otoman, pe care acesta o pierdea încet, teritoriu după teritoriu, pe măsură ce criza generală a imperiului s-a accentuat.

Domnitorii români au înțeles de timpuriu că rolul Rusiei este în creștere și că acest rol nu trebuie nici desconsiderat, nici neglijat. Domnitorii Țărilor Române, cu deosebire cei ai Moldovei, au văzut în creșterea puterii Rusiei din sec. al XV-lea, pe de o parte, apariția unui rival al Poloniei și al Imperiului Otoman, puterile în cleștele cărora erau ele nevoite să existe și să se dezvolte, pe de altă parte, apariția acelei forțe capabilă să alunge puterea tătarilor, cei care au jefuit sute de ani teritoriile românești.

Ștefan cel Mare este cel care a gândit și a realizat o alianță matrimonială cu Cnezatul rusesc al Kievului, căsătorindu-se cu Evdochia, fiica marelui cneaz al Kievului, Simion Olecoviici². Ulterior, decăderea Kievului și creșterea puterii rusești în jurul cnezatului rus al Moscovei, va scădea pentru o perioadă interesul românesc față de Kiev.

Tot Ștefan cel Mare a căsătorit-o pe fiica sa Elena cu Ivan cel Tânăr, fiul cneazului Rusiei Ivan al III-lea, în anul 1483. Această legătură de rudenie a fost importantă. Întrucât Ivan cel Tânăr a murit în anul 1490, fiul său și al Elenei, Dimitri, a

² Occidentalii îl numeau pe marele cneaz „principe”. Cronicarul Grigore Ureche spune că Evdochia era sora lui Simion, iar un cronicar polonez spune că era fiica lui Simion. Vezi Constantin Calmuschi, *Relațiunile Țărilor Române cu Rusia*, Galați, Tipografia „Buciumul român” P.P. Stănescu, 1911, p. 5

devenit moștenitor al tronului Rusiei. El nu a ocupat acest tron, pentru că Ivan al III-lea s-a mai căsătorit ulterior și a avut un fiu, Vasile, care, după lupte interne pentru moștenirea puterii, a fost declarat moștenitor. Cele două țări s-au sprijinit reciproc în situații importante. Legătura lui Ștefan cu Ivan al III-lea a fost și o componentă a eforturilor de aliere a creștinătății împotriva Imperiului otoman.³

Petru Rareș și țarul Moscovei, Vasili Ivanovici, au făcut schimb de ambasade. De asemenea, Mihai Viteazu a întreținut bune relații cu țarul uzurpator Boris Godunov, căruia îi face o serie de propuneri pentru proiecte politice comune de mare anvergură în estul Europei.⁴

Dar, implicarea Moldovei în spațiul de la est și nord-est de Nistru a făcut ca să existe o influență românească în acea zonă. La aceasta s-a adăugat așezarea în acest spațiu a numeroși oieri ajunși acolo prin transhumanță și stabiliți acolo în număr mare.

În sec. al XVII-lea, Panait Radu și David Corbea sunt numiți rezidenți permanenți la Moscova⁵, unde se afla deja o comunitate românească, redusă ca număr, dar cuprinzând valori intelectuale. Între aceștia, strălucea spătarul Nicolae Milescu, care, fiind foarte apreciat de țarul Petru I cel Mare, a fost numit ca șef la „Departamentul Soliilor” (*Posolskii Prikaz*), care era Cancelaria diplomatică de la Moscova.

Brașoveanul David Corbea a fost inițial, în 1701, trimis de Constantin Brâncoveanu ca rezident pe lângă hatmanul ucrainean Mazepa, care încerca să întemeieze, un stat ucrainean de sine stătător împotriva Moscovei. Curând, însă, el a plecat la Moscova și s-a pus în slujba țarului Petru I. De la acesta, David Corbea a obținut garanția că, în cazul în care se va afla în pericol din partea turcilor, domnitorul Constantin Brâncoveanu va primi azil în Rusia. În 1706, David Corbea a revenit în Țara Românească, în calitate de consilier imperial al lui Petru I și, în același timp, de diplomat al lui Constantin Brâncoveanu. A îndeplinit misiuni diplomatice în Ungaria și

³ Ibidem, pp. 6-7.

⁴ Ibidem, p. 10.

⁵ Virgil Căndea, Dinu C. Giurescu, Mircea Malița, *Pagini din trecutul diplomației românești*, Editura politică, București, 1966, p. 179.

în Polonia. A fost un important agent al lui Brâncoveanu și al țarului Petru I.

Panait Radu și David Corbea au fost lăsați mai mulți ani ca rezidenți permanenți la Moscova, s-au familiarizat cu mediul politic de acolo, cu mentalitățile politicianilor ruși și cu cultura rusă. Din această cauză, Mircea Malița aprecia că ei au fost printre primii noștri diplomați în sensul modern al termenului⁶.

O personalitate de anvergură europeană care a marcat raporturile Rusiei cu spațiul românesc a fost Dimitrie Cantemir. Apropierea sa de Rusia s-a datorat într-o anumită măsură unor factori subiectivi. În tinerețea sa a fost capuchehaie pe Insula Prinkipo și la Istanbul. A fost un mare învățat. A cunoscut bine și a iubit cultura turcă și a avut legături trainice în rândul turcilor. În anul 1697, trimis fiind însă ca însoțitor al armatei otomane condusă de marele vizir Elmas Mehmed pașa, a asistat la bătălia de la Zenta și a văzut înfrângerea totală a otomanilor de către prințul Eugeniu de Savoia. Tarele societății otomane, pe care le cunoștea foarte bine, precum și tactica învechită de luptă a oștirii otomane, înapoierea economică a imperiului, i-au creat lui Dimitrie Cantemir convingerea că Imperiul otoman se va prăbuși curând, iar puterea care va domina spațiul sud-est european, inclusiv Țările Române, va fi Rusia. Viziunea sa a fost una corectă, doar că prăbușirea totală a Turciei se va produce doar peste două secole.

Dimitrie Cantemir a fost pus în scaunul Moldovei de turci, în 1710, cu misiunea de a-l supraveghea pe domnitorul Țării Românești, Constantin Brâncoveanu, suspectat de turci că ar trăda obligațiile stabilite prin capitulații și ar avea înțelegeri secrete cu rușii. Cantemir se căsătorise cu Casandra, fiica domnitorului Șerban Cantacuzino, având legături strânse cu boierimea din Țara Românească. El nu și-a îndeplinit misiunea dată de turci, ci a încheiat un tratat secret cu Rusia, la Luțk, în aprilie 1711⁷. Conform acestui tratat cuprinzând 17

⁶ Mircea Malița (coordonator), *Reprezentanțele diplomatice ale României, volumul I, 1859-1917*, Editura politică, București, 1967, p. 15.

⁷ Florin Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*, Editura Univers Enciclopedic, București, 1997, p.173.

puncte, Rusia a garantat integritatea teritorială a Moldovei, iar teritoriile Buceac și Tighina, cu cetățile Chilia și Cetatea Albă urmau a fi retrocedate Moldovei. Tratatul a fost semnat de Petru cel Mare și de contele Golofkin, în calitate de ministru. Se stipula că tratatul își pierde valabilitatea doar dacă Moldova s-ar lepăda de Rusia și de ortodoxie⁸.

Recunoașterea de către Rusia lui Petru cel Mare a integrității teritoriale a Moldovei are o importanță specială în istoria României. Câțiva ani mai târziu, după ce turcii au preluat din nou suzeranitatea asupra Moldovei, Dimitrie Cantemir, savant istoric de primă mărime, membru al Academiei din Berlin, a conștientizat acest fapt și a publicat și difuzat tratatul, cu toate prevederile sale, în spațiul german, pentru a fi cunoscut și a produce efecte în conștiința politică europeană. Dar, Moldova „s-a lepădat” de Rusia ca urmare a înfrângerii militare a Rusiei și Moldovei, în bătălia de la Stănilești (1711), dar acest fapt nu poate anula semnificația recunoașterii de către Petru cel Mare a existenței unei Moldove suverane, în integritatea ei teritorială. Acest argument a fost puțin folosit de diplomația românească în perioada eforturilor românești de recunoaștere internațională, inclusiv de către Uniunea Sovietică, a apartenenței Basarabiei la România.

Pe parcursul prezentei lucrări se vor face referiri la drepturile istorice ale românilor asupra unor teritorii care au fost anexate de Rusia/Uniunea Sovietică și Ucraina, de-a lungul istoriei. Din acest motiv, nu abordăm în aceste rânduri semnificația și precedentul creat în cursul *Păcii de la Kuciuk-Kainargi* (1774) prin acceptul dat de Turcia și de Rusia, două dintre puterile garante ale Moldovei, ca Imperiul habsburgic să ocupe o parte din nordul Moldovei, pe care ulterior l-a numit Bucovina, pentru a acredita ideea că acel spațiu geografic nu ar fi parte

⁸ Această prevedere a fost introdusă într-o perioadă în care, în spațiul românesc, papalitatea exercita mari presiuni asupra Bisericii Ortodoxe, determinând o parte din românii din Transilvania să adopte religia greco-catolică, prin convingere și promisiuni, pe de o parte și, pe de altă parte, prin acțiuni de distrugere prin bombardare și incendieri a unor biserici și mănăstiri ortodoxe din Transilvania și prin uciderea și prigoanirea clerului și călugărimii ortodoxe.

componentă a Moldovei, ci un ținut separat asupra căruia habsburgii au dorit să-și instituiască drepturi istorice de deținere. Nu mai este cazul să insist asupra nulității de drept a cedării de către Imperiul Otoman și Rusia a unui teritoriu care aparținea Moldovei, a cărei integritate teritorială sultanii se angajaseră să o apere⁹.

La sfârșitul sec. al XVIII-lea, Imperiul rus își întinsese stăpânirea până în preajma Țărilor Române și era interesat de creșterea influenței asupra acestora. Din acest motiv, când s-a negociat *Pacea de la Kuciuk-Kainargi și s-a încheiat Tratatul de la Kuciuk-Kainargi*, Rusia a cerut și a obținut dreptul de a numi un consul general în Țările Române¹⁰. Importanța strategică și economică a Principatelor Române a condus la lupta marilor imperii, în special a Rusiei și Turciei, pentru influența asupra spațiului românesc.

Primul consul general al Rusiei în Principatele Române a fost Serghei Lazarovici Lașcariov, de etnie georgiană. În ciuda tratatului dintre Rusia și Imperiul Otoman, turcii nu acceptau ca Lașcariov să aibă sediu la Iași sau la București, pentru a nu fi în preajma domnitorilor români și a nu-i influența în direcția apropierii de Rusia. Rusia nu accepta un alt sediu pentru consulul său general decât capitalele Principatelor Române. Situația a generat încordări atât de mari încât la 1780, țarina Ekaterina a II-a a trimis o navă militară în Bosfor pentru a intimida Turcia. În această dispută a intervenit și Franța, care a determinat Turcia să-i permită lui Lașcariov să-și stabilească consulatul general la București, fapt care s-a realizat doar după opt ani de la încheierea tratatului ruso-turc, în 1782¹¹. Ulterior, s-au înființat și consulatele altor puteri europene în Principatele Române.

⁹ Domnitorul Moldovei Grigore I Ghica s-a opus cu determinare cesiunii teritoriale ilegale făcută de Turcia pe seama Moldovei, motiv pentru care a fost executat în anul 1774.

¹⁰ Constantin Șerban, *Înființarea consulatelor ruse în Țara Românească și în Moldova*, în „Studii și cercetări de istorie medie”, I, ianuarie-iunie 1952, p. 61.

¹¹ Gheorghe Bevizkoni, *Contribuții la istoria relațiilor româno-ruse (din cele mai vechi timpuri până în 1854)*, București, 1958, p. 154.

La sfârșitul secolului al XVIII-lea, ca urmare a regimului oprimator habsburgic din Transilvania și Banat, un număr de aproximativ 32.000 de etnici români, cifră importantă pentru populația de atunci, au părăsit Transilvania și au emigrat în Rusia, cu acceptul țarinei Ekaterina a II-a. Emigranții, așezați în zona Kievului, au întemeiat un număr de aprox. 40 de sate noi, cărora le-au dat nume similare celor din Transilvania, de unde plecaseră emigranții.

Un moment istoric important pentru Principatele Române l-a constituit negocierea sferelor de influență asupra Europei între Franța și Rusia, de la începutul sec. al XIX-lea. În anul 1808, împăratul Napoleon I și-a dat acordul ca Finlanda, Țara Românească și Moldova să facă parte din Imperiul rus.

După anul 1800, numărul boierilor români filo-ruși, care vedeau în Rusia speranța de eliberare de sub dominația otomană, fără să identifice încă partea negativă a unei viitoare stăpâniri rusești, a crescut. Rusofilia s-a extins mult în Țările Române. Ea va fi temperată de ocuparea abuzivă a Basarabiei de către Rusia, la 1812. La începutul sec. al XIX-lea, unii dintre filorușii influenți au fost Costache Ghica, mare ban și vicepreședinte al Divanului Valahiei între 1810-1812 și consilier rus, Constantin Varlaam, mare vistier și membru al primului Divan al Valahiei, care era și general rus, Constantin Samurcaș, mare vistier și membru al Divanului, Constantin Bălăceanu, mare vornic etc¹².

Războiul ruso-turc din anii 1828-1829 a pricinuit Principatelor Române pagube importante. În mod deosebit a suferit Dobrogea și Moldova, teatrul unor confruntări dintre armatele ruse și turce. Constanța, Tulcea, Medgidia, Măcin, Hârșova, Isaccea și alte localități au fost distruse în foarte mare parte. În Constanța nu au mai rămas decât 60 de case. La sfârșitul războiului, armata rusă care a acționat în sudul Dunării împotriva turcilor aliați cu albanezii, a revenit la nord de Dunăre și a ocupat integral Principatele Române, i-a obligat pe domnitorii Ioniță Sandu Sturza și Grigore al IV-lea Ghica să se retragă și a instituit o administrație rusească,

¹² Vezi și Emanuel Bălan, *Principatele Române scapă de turci ca să înfrunte ocupația rusă*, în Historia.ro.

avându-l în frunte pe contele Fiodor Petrovici Pahlen, în calitate de președinte al Divanului celor două principate. Administrația rusă a Principatelor Române a durat până la încheierea *Păcii de la Paris* (1956), care a pus capăt Războiului Crimeii. Puterile europene au acceptat această situație, fiind preocupate, în special Franța și Marea Britanie, să obțină acordul Rusiei pentru a prelua influența asupra altor teritorii pe care Imperiul Otoman, „omul bolnav” al Europei, cum l-a numit țarul Nicolae I, le pierdea continuu.

Rusia a încercat să își asigure stăpânirea deplină asupra Principatelor Române, oferind în acest sens Imperiului Otoman suma de 36 de milioane de franci aur în schimbul renunțării acestuia la drepturile sale de suzeranitate¹³.

Ocupația militară rusă a principatelor Române a fost una dură și a creat nemulțumiri în rândul populației.

Cei 27 de ani de administrație rusească a Principatelor Române au accentuat amprenta răsăriteană asupra civilizației și mentalităților din spațiul românesc. Acest fapt avea să fie interpretat politic în sens negativ de către susținătorii necondiționați ai apartenenței românilor la spațiul occidental. Într-o abordare neutră, se poate afirma că amprenta răsăriteană nu a fost nici mai bună și nici mai rea decât cea occidentală, ambele având contribuții culturale și de civilizație pozitive și, desigur, ambele promovând și fenomene negative în societatea românească.

Pe de altă parte, apartenența românilor la spațiul ortodox, sub influență bizantină, a fost un factor care a oferit un numitor comun al românismului cu cultura și civilizația rusă. Din rațiuni de interese politice și de conflicte legate de ocuparea abuzivă de către Rusia a unor teritorii românești, legăturile dintre Țările Române și Rusia au fost mereu afectate și sabotate politic, ceea ce a favorizat pătrunderea în spațiul românesc a altor interese central și vest-europene, care nu s-au dovedit cu nimic mai favorabile dezvoltării pe multiple planuri a poporului român. În paralel, concomitent, nedorind ca influența occidentală și central europeană să se apropie de fruntariile Rusiei, guvernele țariste și apoi cel sovietic au acționat împotriva curentului

¹³ Ibidem.

occidental și a susținătorilor săi din spațiul românesc, născând și apoi accentuând adversități.

Țările Române, așezate la marginea de est a spațiului occidental, așa cum s-a configurat el încă de pe vremea romanilor, la marginea de sud-vest a zonei de influență a Imperiului rus și la marginea de nord-vest a Imperiului Otoman, au trecut de mai multe ori dintr-o mână în alta. În funcție de crizele inerente tuturor puterilor, periodic, acestea își abandonează periferiile. Aceasta a devenit o adevărată regulă, care face ca și teritoriile românești să treacă periodic dintr-o stăpânire într-alta. În toată istoria românilor, perioadele de cea mai importantă dezvoltare economică și social-culturală s-au produs în momentele în care statul a fost mai puternic și a reușit să-și asigure un grad cât mai ridicat de suveranitate națională. Autoritatea statului și suveranitatea sa au fost factorii care au condus la progres în spațiul românesc.

În timpul Războiului Crimeii, ultimul război izbucnit din rațiuni religioase, ca urmare a respingerii de către turci a unor solicitări imperiale ruse privitoare la administrarea Locurilor Sfinte din Ierusalim, în anul 1853, țarul a ordonat armatei ruse să intre în Moldova și în Țara Românească, acestea fiind în acel moment istoric principate autonome sub suzeranitatea otomană. Rusia era considerată și recunoscută în mare parte ca un apărător special al bisericii ortodoxe. De acest motiv s-a prevalat țarul ca să invadeze Principatele Române după eșecul rezolvării problemei Locurilor Sfinte. Țarul Nicolae I a crezut că puterile europene vor tolera ocuparea unor teritorii periferice aflate în sfera de influență otomană și nu vor considera aceasta un atentat la regula echilibrului/„concertului” european, instituită de Congresul de la Viena (1815). În plus, țarul spera ca puterile occidentale să-i fie recunoscătoare pentru rolul Rusiei la înăbușirea revoluțiilor europene de la 1848, încă proaspete în memoria monarhilor europeni.

Ocuparea Basarabiei de către Rusia la 1812, a rănit spațiul românesc, iar această rană nu s-a mai vindecat. La 1812, pentru un moment istoric de câțiva ani, populația Basarabiei nu a resimțit duritatea regimului țarist, ci, din contră, populația românească dintre Prut și Nistru, încă zdrobitor majoritară, s-a

LRDIS | We know local
bucurat de unele favoruri care au fost acordate de regimul țarist, în scopul atragerii ei și din interesul ca populația românească să nu se refugieze în regiunile din dreapta Prutului. Populația Basarabiei a fost scutită de fiscalizare și de serviciul militar¹⁴. Aceste facilități foarte importante au catalizat supunerea Basarabiei în cadrul Imperiului Rus. Ulterior, aceste privilegii au fost retrase.

Către jumătatea secolului al XIX-lea, masoneria a declanșat un proces de stimulare a conștiinței naționale a popoarelor, ca prim pas pentru declanșarea luptei popoarelor din interiorul marilor imperii, luptă care era prevăzută de planificatorii masoni a conduce la dezmembrarea acestor imperii și la crearea de state naționale mai mici și mai ușor de penetrat de către interesele masonice, în special de către interesele din Europa ale evreimii internaționale, afectată de antisemitismul din marile imperii rus, german, austriac, turc, care nu permiteau în măsura dorită de evrei pătrunderea acestora la vârful politicii, administrației, economiei și finanțelor. Obiectivul avea să fie atins la sfârșitul Primului Război Mondial.

La sfârșitul Războiului Crimeii (1853-1856), prin *Tratatul de la Paris* (1856), marile puteri europene au retrocedat României sudul Basarabiei, respectiv județele Cahul, Ismail și Bolgrad, regiune cunoscută sub numele de Buceac. Această regiune românească a rămas în componența României timp de 22 de ani. În timpul războiului ruso-româno-turc (1877-1878), armata rusă a ocupat Dobrogea și a smuls-o de la Imperiul Otoman. România, dornică de a-și face o ieșire importantă la Marea Neagră, a acceptat să cedeze Rusiei sudul Basarabiei în schimbul Dobrogei.

După realizarea Unirii de la 1859, prima convenție internațională încheiată de Principatele Unite ale Moldovei și

¹⁴ Armata Rusiei țariste avea o prevedere prin care în fiecare unitate militară trebuia să cuprindă în majoritate militari de etnie slavă. Nu puteau să fie încorporați decât maximum 30% minoritari etnici, cu excepția evreilor, care nu erau admiși decât în număr foarte mic și fără să li se acorde nici un fel de funcții de comandă, întrucât trădau. Acest fapt a catalizat decizia de a nu încorpora moldovenii în armată, temporar. Vezi și Andrei Pogăciaș, *De la Armata țaristă la Armata Roșie*, în *Historia.ro*.

Valahiei a fost *Convenția telegrafică („Aranjamentul telegrafic”) între România și Rusia*, semnată la București în toamna anului 1860¹⁵.

Relațiile României cu Rusia au fost afectate în anul 1863 de faptul că domnitorul A.I. Cuza a sprijinit material lupta revoluționarilor polonezi care au declanșat o insurecție împotriva regimului ocupației țariste, în scopul de a obține scutirea tinerilor polonezi de a sluji în armata rusă.

În timpul războaielor ruso-austro-turce de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și din secolul al XIX-lea, Țările Române au fost de mai multe ori ocupate de armata rusă, care a folosit resursele acestor țări pentru războaiele duse de Rusia împotriva Imperiului Otoman.

Consulatele străine din Principatele Române, inclusiv cel rusesc, au avut un impact negativ asupra autonomiei interne a Principatelor Române, datorită amestecului consulilor marilor puteri în deciziile politice, administrative și economice locale¹⁶.

Ajuns domnitor al României, principele Carol a promovat o politică de apropiere față de Rusia, în speranța obținerii recunoașterii sale ca domnitor de către țară, care nu era mulțumit de urcarea pe tronul României a unui prinț din Casa de Hohenzollern-Sigmaringen, care aducea puterea Germaniei la fruntariile Rusiei. În acest scop a fost trimisă la Petersburg o misiune diplomatică formată din Vasile Boerescu și Gheorghe Costa-Foru. Misiunea s-a încheiat cu succes, Rusia recunoscând firmanul de investitură emis de Poartă prințului Carol, în calitatea oficială a acestuia de domn al Principatelor Unite ale Moldovei și Valahiei. În acest sens, cancelarul Gorceakov a trimis la Constantinopol o scrisoare oficială la 9 noiembrie 1866¹⁷. Recunoașterea firmanului de

¹⁵ Dan Berindei, *Din începuturile diplomației românești moderne*, Editura Politică, București, 1965, pp. 164-165.

¹⁶ Gheorghe Cazan, *Înființarea Reprezentanței Diplomatiei a României la Petersburg*, în Mircea Malița (coordonator), *Reprezentanțele diplomatice ale României, vol. I*, Editura Politică, București, 1967, pp. 187-188.

¹⁷ Andrei Alexandru Căpușan, *Istoria relațiilor diplomatice româno-ruse. Misiunile speciale și crearea agențiilor diplomatice ale Rusiei și României (1868, 1874)*, în „Caiete Diplomatice”, Anii IV-V, 2016-2017, nr. 4-5, pp. 7-8.

investitură ca domn al Principatelor Unite Române emis de Turcia pentru prințul Carol, a reprezentat un moment de consolidare a promovării unor relații directe între România și Rusia.

Aspecte privind drepturile istorice ale românilor asupra Basarabiei

- rememorări esențiale comentate¹⁸ -

Tema pe care am propus-o este una vastă. Esența ei se găsește în adâncurile veacurilor. Abordarea ei nu îl aduce pe cercetător doar pe tărâmul istoriei, ci și pe cel al relațiilor internaționale, al diplomației, al dreptului internațional, al istoriei militare, al demografiei, al unor strategii ale politicilor interne ale României și ale Rusiei.

După realizarea Marii Uniri, în bucuria generală care a cuprins clasa politică și opinia publică românească, nu s-a realizat necesitatea istorică a unor eforturi majore însoțite de sacrificii pentru recunoașterea actelor Unirii, cu deosebire a recunoașterii unirii Basarabiei cu România, desprinderea Basarabiei făcându-se din componența unui stat care fusese aliatul învingătorilor. România traversa un moment istoric când inamicul ei principal din Primul Război Mondial, Germania și inamicul apărut în mod neașteptat, pe cât de brusc, pe atât

¹⁸ Studiu publicat în volumul editat de Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”, Filiala Județeană „Matei Basarab” Vâlcea, Centrul de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa” - Râmnicu-Vâlcea, *Primul Război Mondial și Marea Unire a românilor 100 de ani de la încoronarea suveranilor României Mari (1922-2022)* - lucrările științifice ale Simpozionului Național de Istorie „România în Primul Război Mondial”, ediția a VI-a - „Încoronarea suveranilor României Mari. Centenar (1922-2022)”, 22-23 decembrie 2021, municipiul Râmnicu-Vâlcea, județul Vâlcea, manifestare desfășurată în cadrul programului de cercetări istorice „Pe urmele eroilor și martirilor neamului” - Coordonator: Eugen Petrescu, Editura Universitaria, Craiova, 2022.

de periculos, în Răsărit, Rusia Sovietică judeo-bolșevică, erau state grav rănite, sângerau puternic și nu puteau, pentru moment, să acționeze împotriva României.

După Al Doilea Război Mondial, în perioada regimului ocupației militare sovietice a României, s-au promovat teze false din punct de vedere istoric. Ne referim la teza drepturilor „legitime” ale Uniunii Sovietice asupra Basarabiei, provincia „eliberată” de Armata Roșie de sub „ocupația ilegală a României” interbelice și de sub „exploatarea burghezo-moșierească” românească.

În perioada regimului naționalist socialist de stat de sub conducerea lui Nicolae Ceaușescu, în ciuda promovării unei politici de independență națională și a faptului că acesta a pus pe agenda discuțiilor cu liderii de la Kremlin problema ilegitimității *Tratatului Molotov-Ribbentrop*, implicit problema drepturilor românești asupra părții răsăritene a Moldovei, din rațiuni politice și diplomatice, nu s-au răspândit la nivel de masă drepturile istorice ale românilor asupra părții răsăritene a Moldovei. Demersurile conducerii politice a României, așa cum parțial vom arăta, s-au făcut doar la nivel înalt, fără să fie cunoscute decât în mică măsură de societatea românească.

Jumătatea de est a Moldovei a fost incorect numită Basarabia, prin acordarea nejustificată istoricește a numelui părții de sud a spațiului geografic dintre vărsarea Prutului, Dunăre și Nistru, întregului spațiu geografic dintre cele trei cursuri de apă menționate. Practic, domnitorii Basarabi ai Țării Românești au stăpânit Buceacul de astăzi, respectiv fostele județe Cahul, Ismail și Bolgrad și încă niște teritorii din preajmă.

Abia în ultimii ani ai regimului socialist de stat din România, unii istorici, care beneficiau de susținerea conducerii politice a țării, au conferențiat și au publicat studii și articole privitoare la drepturile românești asupra Basarabiei. Mă refer în special la istoricii Ștefan Pascu (academician), Mircea Mușat, Ion Ardeleanu și la grupul de istorici din jurul generalului Ilie Ceaușescu, grup din care făcea parte și viitorul academician Florin Constantiniu¹⁹.

¹⁹ În acest sens vezi lucrările Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, *România*